

2025-09-29

Regeringskansliet
Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen

Diarienummer Fi2025/01687

Remissyttrande över promemorian Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel

Pensionärernas riksorganisation, PRO, är Sveriges största pensionärsorganisation med cirka 260 000 medlemmar. Vi har av Finansdepartementet beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på promemorian Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel. PRO tackar för möjligheten att yttra sig över promemorian.

Inledande synpunkter

De senaste årens kraftiga prisökningar på livsmedel har slagit hårt mot pensionärerna. Inkomstpensionen har inte alls följt med i samma takt som matpriser och det generella prisläget i samhället. Det krävs åtgärder för att pressa ned livsmedelspriserna och PRO är beredda att bidra till att så sker.

PRO erbjuder sig att medverka i den matpriskommission som regeringen aviserat för att bevaka att en sänkt matmoms verkligen PRO har lång erfarenhet av att följa matpriser i butikerna.

PRO:s arbete med den årliga prisundersökningen på mat

Sedan 1991 har PRO genomfört sin prisundersökning på mat, en av Sveriges mest välkända konsumentundersökningar. Initiativet startade i en tid präglad av höga pris- och löneökningar. Genom det så kallade Rehnbergavtalet 1991–1992 enades arbetsmarknadens parter om låga löneökningar, vilket förutsatte att även priserna skulle hållas nere. För att övervaka prisutvecklingen initierade PRO, tillsammans med LO och Livsmedelsarbetareförbundet samt med stöd av Konsumentverket, ett prispressarprojekt. PRO:s medlemmar ansvarade för prismätningarna.

År 1993 tog PRO över verksamheten självständigt och introducerade riks- och regionalprislistor. Samma år genomfördes den första landsomfattande mätningen med en varulista bestående av 20 viktiga basvaror, där cirka 1 000 butiker av olika slag undersöktes. Under andra halvan av 1990-talet utökades varulistan till 40 basvaror som svar på kritik om att urvalet var för begränsat. Idag omfattar undersökningen 60 varor.

PRO gör inga anspråk på att undersökningarna uppfyller vetenskapliga krav. Vi redovisar dock våra metoder öppet och transparent tillsammans med resultaten, och dessa står till förfogande för allmänheten, regeringen, myndigheter och medier. PRO:s prisundersökning bidrar därmed med värdefull information om prisutvecklingen på matvaror och fungerar som ett viktigt verktyg för att belysa konsumentperspektivet.

PRO:s prisundersökning 2024 visar att ökningen av matpriserna har stabiliserat sig något – men på en fortsatt hög nivå. En jämförelse mellan 2023 och 2024 års priser visar att varorna i PRO-kassen i genomsnitt inte ökat nämnvärt under året. Vissa varor har sjunkit i pris och andra har ökat vilket gör att de jämförbara varorna i genomsnitt inte ökat med mer än med en halv procent. Två varor som sticker ut är dock apelsinjuicen som ökat med över 30 procent och Bregott som nu ökar i pris igen efter förra årets minskning. Prisundersökningen genomfördes av närmare tusen PRO-medlemmar som har besökt runt 680 butiker i stora delar av landet. Basvaror som ägg, mjölk, smör, och kakao har ökat med över 30 procent de senaste åren.

Stödet till Sveriges Konsumenter

Den föreslagna sänkningen av matmomsen är en reform som måste bevakas, granskas och följas så att den kommer konsumenterna till godo och inte äts upp av omotiverade prishöjningar. I det arbetet behövs en välorganiserad konsumentrörelse med resurser.

Sedan den 1 januari 2025 utgår inget statligt stöd till konsumentorganisationen Sveriges Konsumenter. PRO är medlemmar i organisationen. Inte heller i budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen att det ska anslås medel till denna starka konsumentröst i Sverige och EU.

Sveriges Konsumenter är en ideell fristående organisation. För att kunna bevara organisationens oberoende och trovärdighet är det uteslutet ta emot direkta stöd av företag. Ett statligt stöd är nödvändigt då det säkerställer organisationens självständighet och ger en basfinansiering för att söka projektmedel från andra aktörer.

Det statliga stödet till Sveriges Konsumenter infördes av den borgerliga regeringen 1991–1994. Stödet har utgjort en basfinansiering för att framför allt företräda svenska konsumenter i EU. Genom åren har Sveriges Konsumenter även varit aktiva på nationellt plan, bjudits in att delta i statliga utredningar, svarat på remisser och representerat konsumentperspektivet i olika nämnder och råd vid sidan av näringsliv och myndigheter.

Sveriges Konsumenter fyller också en viktig roll för tillsynsmyndigheterna. Genom oberoende granskningar av produkter och tjänster har Sveriges Konsumenter direkt bidragit till att myndigheter som Konsumentverket, Integritetsskyddsmyndigheten och Post- och telestyrelsen utövat tillsyn mot såväl Temu, Meta, som spelappar som riktar sig till barn.

Näringslivsorganisationer i Sverige uttrycker uppskattning för arbetet som Sveriges Konsumenter gör inom EU. Inte minst i dessa dagar då vi håller enad front mot e-handelsjättar som Shein och Temu. En stark konsumentröst behövs för en fungerande marknad, det gynnar det seriösa näringslivet och Sverige som nation.

Det behövs en stark, samlad, långsiktigt arbetande, oberoende röst för konsumenterna i Sverige och ingen kan i dag ersätta Sveriges Konsumenter som den aktören.

PRO beklagar det uteblivna anslaget till Sveriges Konsumenter i budgetpropositionen och uppmanar regeringen att i vårandringsbudgeten för 2026 anslå 5 miljoner kronor till organisationen.

Yttrande över utredningens förslag sänkt mervärdesskatt på livsmedel

PRO *har inget att erinra* mot förslaget att mervärdesskatten på livsmedel sänks från 12 till 6 procent under perioden den 1 april 2026 till 31 december 2027.

Under förutsättning att den tillfälligt lägre matmomsen verkligen leder till lägre matpriser är den föreslagna åtgärden något som kommer att gynna pensionärerna, en grupp som fått kraftigt sänkt köpkraft de senaste åren. Det är rimligt att anta att pensionärer med låga inkomster behöver lägga en större andel av inkomsten på livsmedel, med följderna att dessa pensionärer påverkas procentuellt sätt mer än andra hushåll av lägre matpriser. Åtgärder som högre allmän pension och höjt tak och höjd ersättningsgrad i bostadstillägget hade varit andra, och mer träffsäkra, sätt att åstadkomma detta.

I grunden är matmomsen en viktig skattebas och därigenom en källa till finansiering av viktiga välfärdsåtaganden. Generellt sätt är det inte stora skattesänkningar som Sverige behöver, utan satsningar på eftersatta välfärdsområden som tillgängligheten i hälso- och sjukvården och kvaliteten inom äldreomsorgen. Samtidigt har regeringen rätt i att de senaste årens inflationschock och påföljande fall i köpkraft för stora grupper motiverar särskilda åtgärder.

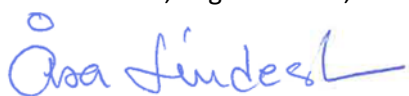
PRO ställer sig frågande till tidpunkten för den tillfälliga momssänkningen. Enligt Konkurrensverket, som på regeringens uppdrag har analyserat konkurrenssituationen inom livsmedelskedjan och hur konsumentpriserna har utvecklats i förhållande till kostnadsutvecklingen i bland annat dagligvaruhandeln, steg matpriserna som mest under perioden januari 2021 till mars 2023 (se Stigande matpriser – vart tar pengarna vägen? Rapport 2024:3). Det framstår som bättre att dämpa priserna när de ökar kraftigt än efteråt.

Även den föreslagna sluttiden för perioden med lägre matmoms väcker frågor. Det är i dag omöjligt att veta om årsskiftet 2027–2028 är en lämplig tidpunkt att åter höja matmomsen, men prishöjningar som följd. Om den nedsatta matmomsen permanentas innebär det en permanent minskning av skattebasen och därigenom en försvagning av möjligheten att finansiera välfärdsåtaganden.

Det är synnerligen angeläget att regeringen vidtar åtgärder för att så långt det är möjligt säkerställa att den lägre momsens också påverkar priserna i livsmedelshandeln. Det finns anledning att befara att livsmedelsbranschen, som präglas av ett otillfredsställande antal aktörer och ett alltför lågt konkurrenstryck, tar chansen att sänka priserna i mindre grad än vad den lägre skatten möjliggör. Särskilt över tid kan en sådan effekt befaras.

Det är viktigt att momsprissatsningen åtföljs av åtgärder för att säkerställa faktiska matprissänkningar. Den aviserade matpriskommissionen är en sådan; ett skarpt uppdrag till Konkurrensverket att bevaka och offentliggöra effekterna är en annan. Det behövs åtgärder för en skarpare konkurrens på marknaden för livsmedel. Regeringen behöver återkomma med förslag för att fler aktörer ska etablera sig i Sverige, både i det fysiska rummet och i form av e-handel.

Stockholm, dag som ovan,

Åsa Lindestam

Ordförande Pensionärernas riksorganisation